

24.11.2025

EOAK/5793/2024

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Anu Lempiäinen

TUTKINNAN PÄÄTÖSTEN JA KANTELURATKAISUJEN ASIANMUKAISUUS

1 KANTELU

Kantelija arvosteli SEY:n (Suomen eläinsuojelu ry) asiamiehenä poliisin menettelyä. Kantelukirjoituksessa käydään laajasti läpi tapahtumia, jotka ovat alkaneet kantelijan marraskuussa 2021 tekemästä tutkintapyynnöstä, jonka johdosta Hämeen poliisilaitoksella ei kuitenkaan aloitettu esitutkintaa.

Kantelussa pyydettiin oikeusasiamiestä tutkimaan poliisiylijohhtajan ja Poliisihallituksen poliisitarkastajan menettelyä tähän rikosasiaan liittyvässä kanteluasiassa.

Lisäksi kantelija pyysi tutkimaan Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan vastuualueen henkilöstön toiminnan asianmukaisuutta Hämeen poliisilaitoksella marraskuussa 2022 toimitetussa laillisuusvalvontatarkastuksessa.

Edelleen kantelija pyysi vielä oikeusasiamiehen näkemystä epäselvinä pitämiinsä oikeuskysymyksiin metsästysasetuksen ja eläinten hyvinvoinnista annetun lain tulkinnasta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin seuraavat selvitykset:

- Poliisihallituksen lausunto
- Poliisihallituksen poliisitarkastajan selvitys
- Hämeen poliisilaitoksen Rikospoliisisektorin lausunto
- Hämeen poliisilaitoksen poliisilakimiehen, rikosylikomisario A:n, komisarion ja rikoskomisarion selvitykset

Selvitykset ja lausunnot toimitetaan kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

2.1 Tapahtumatietoja

Hämeen poliisilaitoksella kirjattiin marraskuussa 2021 rikosilmoitus 5590/R/25720/21. Kyse oli siitä, että kantelija oli erään henkilön Youtubessa julkaisemiin tallenteisiin viitaten pyytänyt poliisia tutkimaan, oliko tämä henkilö syyllistynyt eläinsuojelu- ja metsästysrikoksiin. Kantelijan mukaan poliisin tuli arvioida keinotekoisen valonlähteen ja ääntä synnyttävän koneellisen laitteen käyttöä metsästyksessä sekä tarpeettoman kivun aiheuttamista vielä elossa olleelle hirvelle antamalla koiran purra sitä.

Asian käsittely eteni seuraavasti.

(I) Komisario päätti 16.3.2022 olla toimittamatta esitutkintaa, koska hänen näkemyksensä mukaan asiassa ei ollut syytä epäillä rikosta.

(II) Kantelija teki marraskuussa 2022 tutkinnanjohtajan menettelystä kantelun Hämeen poliisilaitokselle. Poliisilakimies teki 9.2.2023 asiassa ratkaisun. Siinä hän totesi muun muassa, että tutkinnan päätöksessä on virheellisesti tehty päätelmä, että metsästyslain 33 §:ssä kielletty keinotekoisen valonlähteen käyttäminen metsästyksessä tarkoittaa valon käyttämistä kohdistuen saalistettavaan eläimeen, ei muuta valon käyttöä, kuten tutkintapyynnöstä ilmenevää otsalamppujen käyttöä. Kantelussa oli tuotu esiin, että myös muun muassa eläimen etsiminen ja jäljittäminen on metsästyslain 2 §:n määritelmän mukaan metsästystä, joten valon käyttö myös siinä toiminnassa on kielletty. Poliisilakimiehen mukaan tutkinnan päätöksessä on myös virheellisesti todettu, että videolla kuuluva piippaava ääni tulee luolakoiran tutkan käsilaitteesta, eikä ääntä siten ole käytetty kohdistuen saalistettavaan eläimeen. Saaliseläimen hätistämiseen on käytetty koiraa. Kantelussa oli viitattu Suomen riistakeskuksen asiantuntijan kommenttiin, jonka mukaan lumivyörypiippari on ääntä synnyttävä laite ja sen käyttö metsästyksessä on kielletty. Vielä poliisilakimies totesi, että komisarion päätöksen mukaan hirven lopettaminen on tehty eläinsuojelulain 32 §:n mukaisesti ja käytetyt keinot ovat olleet soveltuvia ja asianmukaisia. Kantelussa on todettu, että ampuja ei ole eläinsuojelulain 32 §:n 3 momentin mukaisesti varmistanut eläimen kuolleen ennen kuin on päästänyt koiran repimään hirveä. Videolla kuuluvat hirven hengitysäänet, joten se on ollut vielä hengissä. Lisäksi rikoslain mukainen eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistö täyttyy myös törkeästä huolimattomuudesta ja eläinsuojelulain mukainen eläinsuojelurikkomus huolimattomuudesta tehtynä. Epäilty rikos on poliisilakimiehen mukaan selkeä, koska metsästäjä ei ole varmistunut eläimen kuolemasta ennen kuin on päästänyt koiran repimään hirveä.

Poliisilakimies saattoi käsityksensä poliisilaitoksen rikospoliisisektorin tietoon. Päätöksen jakelussa oli myös poliisilaitoksen johto.

(III) Sektorinjohtaja, rikosylikomisario määräsi rikoskomisarion arvioimaan kantelijan tutkintapyynnön uudelleen.

Rikoskomisario päätti 19.6.2023, että esitutkintaa ei edelleenkään toimiteta, koska asiassa ei hänenkään mukaansa ollut syytä epäillä rikosta.

(IV) Kantelija kanteli heinäkuussa 2023 esitutinnan toimittamatta jättämisestä Poliisihallitukselle, joka siirsi asian Hämeen poliisilaitoksen käsiteltäväksi.

Poliisilakimies teki 11.12.2023 kantelun johdosta ratkaisun, jossa hän totesi muun muassa seuraavaa.

”Metsästyslain 34 §:n 3 momentissa tehty rajausta, että metsästysasetuksen 14 §:n sanamuoto mahdollistavat keinovalon käytön yksinomaan säännöksissä mainituissa erityistilanteissa, eikä keinovalon käyttö niin sanotussa normaalissa luolametsästystilanteessa eläintä etsittäessä tai hätyytettäessä ole sallittua. Tämän kieltää metsästyslain 33 §. Lienee lisäksi selvää, että kun säännöksessä mainitaan eläimen lopettaminen, ei sillä tarkoiteta eläimen etsimistä pyyntitarkoituksessa, vaan kuolettavaa laukausta tms. tapaa tappaa eläin välittömästi. Näin ollen eläinsuojeluasetuksen 14 § ei mahdollista keinovalon käyttöä luolametsästyksessä yleisenä pyyntivälineenä tai pyyntimenetelmänä”.

Lisäksi poliisilakimies katsoi, että

”ottaen huomioon rkom [---]n päätöksessä esitetyt perustelut, ovat metsästyslain termit pyyntiväline ja pyyntimenetelmä jossain määrin epätarkkoja. Päätöksellä esitetty tulkinta on mahdollinen, mikäli lumivyörypiipparia ei pidetä pyyntivälineenä tai pyyntimenetelmänä.”

Vielä poliisilakimies totesi muun muassa, että

”tutinnan päätöksellä tehty päätelmät ovat eittämättä sellaisia, että ne olisi tullut olla esitetty lääketieteen ammattilaisen taidolla ja kokemuksella. Nyt tapauksen tosiseikoista tehdään tutinnan päätöksellä arveluja, jotka eivät perustelujen valossa pohjautu muuhun kuin tutkinnanjohtajan henkilökohtaisiin käsityksiin tapahtumista. Arviointia on suoritettu muun muassa käyttäen perusteluissa luonnehdintoja ”osuma on todennäköisesti aiheuttanut massiivisen sisäisen verenvuodon”

ja

”hengitysäänet ovat todennäköisesti agonaalista hengitystä”. Päätökseltä ei ilmene, perustuvatko tehty päätelmät muuhun kuin päätöksentekijän omiin käsityksiin. --- Olettamat ja arvelut eivät ole tosiseikkoja, eikä niitä ole syytä päätöksen perusteluissa käyttää.”

Päätös toimitettiin rikoskomisarion lisäksi rikospoliisisektorille ja poliisilaitoksen johdolle.

(V) Kantelija oli 1.2.2024 tiedustellut rikosylikomisario B:ltä kanteluratkaisun vaikutuksesta. Rikosylikomisario B pyysikin rikoskomisariota ja operatiivisen tutkintayksikön johtajaa, rikosylikomisario A:ta vielä arvioimaan uudelleen mahdollisia esitutinnan edellytyksiä. He tulivat asiaan perehdyttyään siihen johtopäätökseen, että esitutkintaan ei edelleenkään ole edellytyksiä. Rikosylikomisario B kertoo tutustuneensa asiaan myös itse ja päätyneensä samaan lopputulemaan kuin rikoskomisario ja rikosylikomisario A. Rikosylikomisario B ilmoitti kantelijalle, että asiaa ei ole otettu Hämeen poliisilaitoksessa tutkintaan tai uudelleen arvioitavaksi.

(VI) Tämän jälkeen kantelija kanteli helmikuussa 2024 asiassa uudelleen Poliisihallitukselle, joka antoi asiassa ratkaisunsa 23.9.2024; päätöksentekijänä oli poliisiylijohtaja ja asian esittelijänä toimi poliisitarkastaja.

Ratkaisun mukaan Hämeen poliisilaitoksen virkamiesten menettelyä ei voida pitää lainvastaisena, eikä asia tästä syystä antanut aihetta toimenpiteisiin yksittäisten virkamiesten osalta. Päätöksessä on muun muassa todettu, että asiassa on tuotu esiin useita tulkinnanvaraisia oikeudellisia kysymyksiä keinovalon käytöstä metsästyksessä, ääntä synnyttävän koneellisen laitteen käytön kiellosta ja siitä, mitä päätelmiä riistaeläimen tilasta voidaan tehdä metsästyksen aikana, erityisesti silloin, kun eläintä on ammuttu, minkä johdosta se on kaatunut ja kuolemaisillaan. Päätöksen mukaan tutkinnanjohtaja ja muut asiaa arvioineet virkamiehet ovat esitutinnan päätökset tehdessään käyttäneet esitutkintalain tutkinnanjohtajalle suomaa harkintavaltaa arvioidessaan esitutkintakynnyksen ylittymistä asiassa sekä siinä, onko asiassa käytettävissä olevilla tiedoilla ollut syytä epäillä rikosta vai ei.

Poliisihallitus on sinänsä todennut, että asiassa olisi voitu perustellusti päätyä toisenlaiseenkin lopputulokseen. Lisäksi Poliisihallituksen käsityksen mukaan rikosylikomisario B ei ole menetellyt asiassa virheellisesti tai lainvastaisesti ja että poliisipäällikkö on menetellyt asiassa lain- ja tarkoituksenmukaisella tavalla eikä hänellä ole ollut aihetta ryhtyä asiassa muihin toimenpiteisiin.

2.2 Poliisihallituksen lausunto nyt käsiteltävänä olevassa kanteluasiassa

Poliisihallitus katsoo lausunnossaan, että komisarion tekemä alkuperäinen tutkinnan päätös on perustunut puutteelliseen selvitykseen. Lisäksi Poliisihallituksen käsityksen mukaan Hämeen poliisilaitoksen oikeusyksikön olisi ollut perusteltua varata komisariolle tilaisuus antaa kantelijan asiassa tekemän kantelun johdosta selvitys ennen sen ratkaisemista, minkä lisäksi ratkaisussa olisi ollut perusteltua ottaa kantaa nimenomaisemmin siihen, onko tutkinnan päätös tehty tutkinnanjohtajan harkintavallan rajoissa.

Rikoskomisarion tekemän uuden harkinnan osalta Poliisihallitus toteaa hänen selvittäneen asiaa komisariota laajemmin. Lisäksi ottaen erityisesti huomioon, että rikoskomisario on selvityksensä mukaan konsultoinut asiassa syyttäjää keinoitekoisen valonlähteen käyttämisestä metsästyksessä, hänen ei kokonaisuutena arvioiden voida katsoa ylittäneen asiassa tutkinnanjohtajalle kuuluvaa harkintavaltaa. Edellä todetusta riippumatta asiassa olisi tutkinnan aloittamista koskevassa uudelleenarvioinnassa voitu päätyä myös toiseen lopputulokseen, kun otetaan huomioon asiassa sovellettavien säännösten tulkinnanvaraisuus, ja asiassa olisi perustellusti voitu päätyä myös siihen, että tutkinta aloitetaan ja tarvittavat kuulustelut ja mahdolliset asiantuntijalausunnat hankintaan ja tämän jälkeen arvioidaan, onko asiassa edellytyksiä tehdä tutkinnan rajoitusesitys syyttäjälle vai saatetaanko tutkinta loppuun ja syyteharkintaan.

Hämeen poliisilaitoksen oikeusyksikön ratkaisussa arvioidaan Poliisihallituksen mukaan sinänsä asianmukaisesti kantelussa esitetyjä seikkoja ja esitetään oikeudellinen arvio metsästyslain soveltamisesta. Olisi Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kuitenkin ollut perusteltua ottaa vielä nimenomaisemmin kantaa tutkinnan päätösperusteen asianmukaisuuteen. Tämän lisäksi ennen ratkaisun - joka tässäkin tapauksessa sisälsi Poliisihallituksen käsityksen mukaan hallintolain 8 a luvun mukaista hallinnollista ohjausta - antamista oikeusyksikön olisi ollut perusteltua varata tutkinnanjohtajalle tilaisuus antaa asiasta selvityksensä.

Kun kantelija sitten oikeusyksikön kanteluratkaisujen jälkeen kanteli Poliisihallitukselle arvostellen rikosylikomisario B:tä ja poliisipäällikköä Poliisihallitus totesi ratkaisussaan, että Hämeen poliisilaitoksen oikeusyksikön ensimmäisen kanteluratkaisun jälkeen asia on edennyt uuden tutkinnanjohtajan tekemään uudelleenarvioon. Poliisihallitus piti tätä uudelleenarviota edellä todetusti tutkinnanjohtajan harkintavaltaan kuuluvana, vaikka toisenlaiseenkin lopputulokseen olisi voitu perustellusti päätyä. Rikosylikomisario B ja poliisipäällikkö eivät saadun selvityksen mukaan olleet laiminlyöneet velvollisuuttaan ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin eikä asia antanut aihetta Poliisihallituksen enemmille toimenpiteille. Valvovan viranomaisen harkintavalta huomioon ottaen Poliisihallitus ei katsonut omassa kantelukäsittelyssään aiheelliseksi käsitellä asiaa uudelleen oma-aloitteisesti laajemmin, kuin mitä sille esitetyssä kantelussa tehdyt väitteet antoivat aihetta.

Yhteenvetona Poliisihallitus toteaa, että kokonaisuutena arvioiden kantelijan asian käsittely on edennyt poliisissa tarpeettoman monivaiheisesti. Lähtökohtaisesti olisi Poliisihallituksen mukaan perusteltua, että mikäli sisäisessä laillisuusvalvonnassa havaitaan tutkinnan päätökseen liittyvän kanteluasian käsittelyssä sellaista virheellistä menettelyä, joka on edelleen oikeudellisesti kestäväällä tavalla oikaistavissa, tähän menettelyyn ryhdytään sen jälkeen, kun asiaa koskeva laillisuusvalvontaratkaisu on annettu. Tutkinnan aloittamista olisi voitu pitää vähintään yhtä perusteltuna ottaen huomioon myös asian selvittelyn sittemmin edellyttämä työmäärä.

3 RATKAISU

3.1 Lähtökohtia

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain mukaan oikeusasiamies tutkii kantelun, jos sen kohteena oleva asia kuuluu hänen laillisuusvalvontaansa ja on aihetta epäillä, että valvottava on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeusasiamies muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta. Oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Asiassa hankitaan oikeusasiamiehen tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Oikeusasiamiehellä on siis harkintavaltaa sen suhteen, mihin toimenpiteisiin kantelu antaa aihetta.

Tässä asiassa kantelija on kirjoituksensa kohdassa 8 (otsikolla Pyyntö) pyytänyt tutkimaan Poliisihallituksen virkamiesten menettelyä. Kantelijan Poliisihallitukselle helmikuussa 2024 osoittamassa kantelussa oli puolestaan pyydetty selvittämään nimenomaan Hämeen poliisilaitoksen rikosylikomisario B:n ja poliisipäällikön menettelyä. Rikosylikomisario B:n osalta pyyntöä oli perusteltu sillä, että tämä oli jättänyt käynnistämättä esitutkinnan, vaikka on ollut syytä epäillä rikosta. Poliisipäällikön osalta oli todettu, että hän ei ollut reagoinut oikeusyksikön kanteluratkaisussa todettuihin seikkoihin.

Poliisihallitusta ei siis tuolloin ole pyydetty tutkimaan komisarion ja rikoskomisarion menettelyä, kuten ei myöskään poliisilakimiehen menettelyä.

Joka tapauksessa, jotta voin ottaa kantaa Poliisihallituksen menettelyyn, tulee väistämättä arvioitavaksi myös Hämeen poliisilaitoksen menettely tapahtumaketjun alusta asti, vaikka se ei nyt käsiteltävänä olevan kantelun kohteena suoraan olekaan. Tämän vuoksi asiassa on hankittu selvitystä myös poliisilaitokselta. Totean, että poliisilaitokselta on pyydetty selvitystä myös virkamiesten kuulemisesta kanteluja siellä käsiteltäessä, vaikka kantelija ei ole tähän kiinnittänytkaan huomiota. Korostan, että oikeusasiamies ei ole sidottu kantelijan esittämään, vaan hän voi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 § huomioon ottaen ottaa asioita käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan myös kantelun yhteydessä.

Sovellettavat säännökset käyvät ilmi Poliisihallituksen lausunnosta.

3.2 Poliisihallituksen kanteluratkaisu

Tutkittavanani olevassa kantelussa on pyydetty tutkimaan Poliisihallituksen menettelyä kanteluasiassa, joka puolestaan koski rikosylikomisario B:n ja poliisipäällikön menettelyä.

Kantelija oli viimeksi mainitussa asiassa pyytänyt Poliisihallitusta tutkimaan, olivatko rikosylikomisario B ja poliisipäällikkö toimineet virkavelvollisuuksiensa mukaisesti sen jälkeen, kun he ovat saaneet tiedon poliisilakimiehen tekemistä kanteluratkaisuista. Rikosylikomisario B ja poliisipäällikkö eivät siis itse ole käsitelleet mitään kanteluasiaa, vaan kyse on heidän menettelystään tutkinnanjohtajien esimiehinä. Kantelija on katsonut, että hänen marraskuussa 2021 tekemänsä ilmoituksen johdosta olisi tullut käynnistää esitutkinta.

Tällöin on ensinnäkin käsiteltävä sitä, millä perusteilla ja kuka voi muuttaa tutkinnanjohtajan päätöstä olla toimittamatta esitutkintaa. Olen arvioinut tätä kysymystä yleisesti maaliskuussa 2020 tekemässäni päätöksessä EOAK/1205/2019, johon voi tutustua kokonaisuudessaan oikeusasiamiehen verkkosivuilla. Tuossa päätöksessä esitin käsityksenäni, että tutkinnanjohtajan esimies voi määrätä, että kysymys esitutkinnan toimittamisesta otetaan uuteen harkintaan ja hän voi itsekkin määrätä, että esitutkinta toimitetaan. Esitutkinta voidaan tällöin aloittaa samankin aineiston perusteella, jos perustellusti voidaan arvioida, että asiassa on syytä epäillä rikosta. Tämän lisäksi on selvää, että tutkinnanjohtaja itse voi päättää muuttaa omaa aiempaa ratkaisuaan ja että syyttäjä voi esitutkintalain 5 luvun 2 §:n nojalla määrätä esitutkinnan toimitettavaksi. Myös eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri voivat määrätä suoritettavaksi esitutkinnan tutkittavanaan olevan asian selvittämiseksi. Huomautan, että nyt puheena olevat kantelijan epäilemät metsästysrikos ja eläinsuojelurikos ovat yksityishenkilön tekemiä, joten oikeusasiamies ei voi määrätä niissä esitutkintaa.

Oikeusyksikön poliisilakimies ei ole ainakaan tässä tapauksessa käsitykseni mukaan ollut tutkinnanjohtajien esimies. Hän ei ole myöskään pidättämiseen oikeutettu virkamies, joten hän ei voi toimia tutkinnanjohtajana. Edellä mainitussa päätöksessäni suhtauduin epäilevästi siihenkin, että poliisipäällikkö voisi ohjesäännöllä tai työjärjestyksellä antaa oikeusyksikön esimiehenä toimivalle poliisilakimiehelle toimivallan määrätä esitutkinta. Käytettävissäni olevan selvityksen mukaan poliisilakimiehellä ei tässä tapauksessa olekaan ollut toimivaltaa määrätä esitutkintaa toimitettavaksi. Sen sijaan sekä rikosylikomisario B:llä että poliisipäälliköllä on käsitykseni mukaan sinänsä ollut toimivalta tutkinnanjohtajien esimiehenä määrätä esitutkinta asiassa toimitettavaksi.

Tutkinnanjohtajat ja poliisilakimies ovat olleet eri mieltä siitä, ovatko päätökset olleet asianmukaisesti perusteltuja. Totean, ettei poliisi eikä myöskään oikeusasiamies voi sitovasti määrätä, miten esimerkiksi metsästyslakia on tulkittava. Tämä arviointi kuuluu viime kädessä tuomioistuimille. Tässäkin tapauksessa nämä säännökset eivät käsitykseni mukaan ole mitenkään yksiselitteisiä ja jättävät sijaa tulkinnalle.

Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty. Tämän säännöksen 2 momentissa todetaan, että ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheuttomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutkinnan toimittamatta jättämisestä. Esitutkinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin tämän lain säännöksiä.

Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentin perusteluissa on todettu, että kysymyksessä saattaa olla esimerkiksi harvoin käytettävän tulkinnanvaraisen rangaistussäännöksen soveltaminen, jolloin virallisen syyttäjän kuuleminen voi olla tarpeen (HE 222/2010 vp, s. 179).

Tässä tapauksessa olisi käsitykseni mukaan ennen tutkinnan päätöksiä ollut perusteltua selvittää asiaa enemmän kuulemalla eläinsuojelu- ja metsästysasiantuntijoita esimerkiksi eläimen lopettamisesta ja kuoleman varmistamisesta sekä metsästyksen toteuttamistapaan liittyvistä kysymyksistä (keinovalon ja lumivyörypiipparin käyttö). Katson siis, että tutkinnanjohtajat - varsinkin komisario - ovat tehneet päätöksensä tarpeettoman niukan aineiston perusteella.

Lisäksi on jäänyt epäselväksi, mistä kysymyksistä ja kuinka laajasti rikoskomisario oli syyttäjään yhteydessä. Komisario puolestaan ei ole ollut lainkaan yhteydessä syyttäjään.

Poliisihallituksen ohjeen POL-2023-55661 (joka on tältä osin saman sisältöinen kuin sitä edeltänyt ohje POL-2018-50758) mukaan poliisin esitutkintalain 5 luvun 1 §:n mukainen ilmoitus syyttäjälle tulee tehdä muun muassa, jos ”tutkittava rikos on tyypiltään uusi tai harvinainen taikka siihen liittyy harkinnanvaraisia oikeudellisia kysymyksiä, tai oikeuskysymys, jolla saattaa olla merkitystä ennakkotapauksena”. Ohjeen mukaan ennakkoilmoitus syyttäjälle on tehtävä, kun poliisi on selvittänyt rikosepäilyyn liittyvät seikat esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ja tehnyt päätöksen siitä, että asiassa on syytä epäillä rikosta ja että esitutkinta on toimitettava.

Vaikka ohjeen mukaan ilmoitus syyttäjälle tehdään vasta sen jälkeen, kun poliisi on päättänyt esitutinnan aloittamisesta, olen pitänyt selvänä (esim. EOAK/4991/2023), että esitutkintayhteistyö syyttäjän kanssa on tarvittaessa aloitettava jo esiselvitysvaiheessa. Näin voi olla muun muassa silloin, kun asiaan liittyy epäselviä oikeuskysymyksiä (ks. myös HE 222/2010 vp, s. 208-209). Muutoinhan epäselvät oikeuskysymykset tulisivat aina ratkaistuiksi pelkästään poliisin harkinnan mukaan kaikissa niissä asioissa, joissa esitutkintaa ei aloiteta. Jos syyttäjää ei tällaisissa tapauksissa osallisteta epäselvien oikeuskysymysten arviointiin, asiat eivät myöskään voi edetä tuomioistuimiin, joille oikeuskysymysten ratkaiseminen viime kädessä kuuluu. Tällöin ei myöskään synny lain soveltamista ohjaavia ennakkopäätöksiä.

Käsitykseni mukaan nyt puheena olevan rikosilmoituksen tarkoittamat teot ovat olleet tyypiltään harvinaisia, ja niihin liittyi sellaisia harkinnanvaraisia oikeudellisia kysymyksiä, että olisi ollut hyviä perusteita tehdä syyttäjälle esitutkintalain 5 luvun 1 §:n tarkoittama ilmoitus, jolloin esitutkintayhteistyö olisi virallisestikin alkanut.

Totean, että sekä komisarion että rikoskomisarion tutkinnan päätökset on perusteltu varsin laajasti. Vaikka perusteluja on ainakin osin mahdollista kyseenalaistaa poliisilakimiehen esittämistä syistä ja asiassa olisi voitu menetellä myös toisin, katson, että komisario ja rikoskomisario eivät ole ylittäneet harkintavaltaansa päätyessään lopputulokseen olla aloittamatta esitutkintaa.

Tämän vuoksi komisarion ja rikoskomisarion menettely ei anna minulle aihetta muuhun kuin että saatan heidän tietoonsa edellä esittämäni käsitykset asian selvittämisestä sekä poliisin ja syyttäjän esitutkintayhteistyöstä.

Rikosylikomisario B ja poliisipäällikkö ovat saaneet poliisilakimiehen tekemät kanteluratkaisut tiedokseen. Rikosylikomisario B on määrännyt komisarion päätöstä koskevan kanteluratkaisun jälkeen, että esitutinnan edellytykset otetaan uuteen arvioon. Sen on tehnyt rikoskomisario, joka on komisarion tapaan päätenyt siihen, että esitutkintaa ei aloiteta. Kun olen edellä katsonut, että he eivät ole ylittäneet harkintavaltaansa, niin käsitykseni mukaan rikosylikomisario B ja poliisipäällikkö ovat voineet harkintavaltaansa puitteissa päätyä siihen, että asia ei edellytä heiltä enempiä toimenpiteitä.

Mitä sitten tulee nyt käsiteltävänä olevan kantelun varsinaiseen kohteeseen eli Poliisihallituksen menettelyyn ja ratkaisuun kanteluasiassa, niin totean, että hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta. Lain 53 b §:n mukaan valvova viranomainen ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joihin se hallintokantelun perusteella katsoo olevan aihetta. Tässä tapauksessa kantelu oli kohdistettu rikosylikomisario B:hen ja poliisipäällikköön. Poliisihallituksen kanteluratkaisu on nähdäkseni varsin seikkaperäisesti perusteltu. Käsitykseni mukaan poliisiylijohtaja ei ole ylittänyt harkintavaltaansa tai käyttänyt sitä väärin, kun hän on päätenyt siihen, että Hämeen poliisilaitoksen virkamiesten menettelyä ei voida pitää lainvastaisena, eikä asia tästä syystä antanut aihetta toimenpiteisiin yksittäisten virkamiesten osalta.

3.3 Poliisiylijohtajan esteellisyys

Kantelussa on otettu esille poliisiylijohtajan asema entisenä Hämeen poliisilaitoksen poliisipäällikkönä ja tuon poliisilaitoksen poliisipäällikkönä tapahtuma-aikaan toimineen henkilön vakituinen virka Poliisihallitusta valvovan sisäministeriön poliisiosastolla ja kyseenalaistettu poliisiylijohtajan objektiivisuus. Totean tältä osin seuraavaa.

Käsitykseni mukaan kantelijan väitteiden johdosta on arvioitava, onko poliisiylijohtaja ollut esteellinen ratkaisemaan puheena olevaa kanteluasiaa.

Hallintolain 28 §:n mukaan virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai

7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Totean, että poliisiylijohtaja toimi Hämeen poliisilaitoksen poliisipäällikkönä vuodesta 2017 elokuuhun 2020. Poliisihallituksen ratkaisemassa kanteluasiassa on ollut kyse tuon ajanjakson jälkeisistä tapahtumista, joihin poliisiylijohtajalla ei käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ole aihetta epäillä olevan yhteyttä. Käsitykseni mukaan kantelussa ei ole esitetty muutoinkaan mitään varteenotettavia konkreettisia perusteita, joiden perusteella luottamuksen hänen puolueettomuuteensa voisi katsoa vaarantuneen tai että hän muustakaan syystä olisi ollut esteellinen ratkaisemaan puheena olevaa kanteluasiaa Poliisihallituksessa syyskuussa 2024.

3.4 Tarkastus Hämeen poliisilaitoksella

Katson käytettävissäni olevan selvityksen perusteella, ettei kantelussa esitetyn perusteella ole aihetta epäillä, että Poliisihallituksen marraskuussa 2022 tehdyssä laillisuustarkastuksessa olisi menetelty tavalla, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin.

3.5 Poliisilakimiehen menettely

Tässä asiassa kiinnitti erityistä huomiota se, että molemmat kantelijan Hämeen poliisilaitoksella käsitellyt kantelut on ratkaistu asiakirja-aineiston perusteella kuulematta kanteluissa arvosteltujen päätösten tekijöitä. Nämä kantelut on käsitellyt ja ratkaissut poliisilakimies.

Hallintolain 34 §:n mukaan

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos:

1) vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana;

2) asia koskee palvelussuhteeseen tai vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista;

3) asia koskee hakijan ominaisuuksien arviointiin perustuvan edun myöntämistä;

4) kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle; tai

5) hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta. Lain 53 b §:n mukaan valvova viranomainen ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joihin se hallintokantelun perusteella katsoo olevan aihetta. Jos kantelun johdosta ei ole aihetta ryhtyä toimenpiteisiin, siitä tulee viivytyksettä ilmoittaa kantelun tekijälle. Hallintokantelua käsiteltäessä on noudatettava hyvän hallinnon perusteita ja turvattava niiden henkilöiden oikeudet, joita asia välittömästi koskee.

Totean, että kantelija oli ensinnäkin kannellut komisarion tekemästä päätöksestä olla toimittamatta esitutkintaa katsoen, että tämä oli ylittänyt harkintavaltansa rajat ja tulkinnut metsästyslakia sekä eläinsuojelulakia lainsäätäjän tahtotilan vastaisesti. Poliisilakimies on päätöksessään 9.2.2023 todennut muun muassa, että tutkinnan päätöksellä on tulkittu metsästyslain 33 §:n sanamuotoa vastoin yleistä lähdehierarkiaa (ylempi lain säännös syrjäyttää alemman asteisen säännöksen) ja päätös on tosiseikkojen osalta perustettu olettamaan varmistumatta tosiseikoista, jotka olisivat olleet selvitettävissä. Tämä käsitys on saatettu rikospoliisisektorin tietoon, mutta ei komisariolle. Poliisilakimies on selvityksessään todennut mm. olevan epäselvää, olisiko Hämeen poliisilaitoksen oikeusyksikkö voinut antaa hallinnollista ohjausta komisariolle, joka päätöksen antamisen aikaan työskenteli muun viranomaisen palveluksessa.

Kantelijan toisen kantelun johdosta 11.12.2023 tekemässään päätöksessä poliisilakimies oli todennut, että tuossa ratkaisussa käsitellään rikoskomisarion tekemän tutkinnan päätöksen lain- ja säännösten mukaisuus. Lopputulemana saatettiin rikoskomisarion ja rikospoliisisektorin tietoon oikeusyksikön käsitys lain oikeasta tulkinnasta, lain ja asetuksen yhdenmukaisesta soveltamisesta sekä päätöksen perusteleminen esitutkintaviranomaisen tiedossa olevilla tosiseikoilla muun muassa todeten, että oletamat ja arvelut eivät ole tosiseikkoja, eikä niitä ole syytä päätöksen perusteluissa käyttää.

Hallintolain hallintokantelua koskevan sääntelyn esitöissä on todettu, että ”lain menettelysäännökset eivät tule yleensä kaikilta osin sovellettaviksi kanteluasioissa. Vaatimus kantelun välittömänä kohteena olevien henkilöiden oikeuksien turvaamisesta kuitenkin edellyttäisi, että hallintokantelun käsittelyyn ja ratkaisemiseen osallistuvat virkamiehet huolehtivat ratkaisun perusteeksi tarvittavien oikeudellisten ja tosiseikkojen riittävästä selvittämisestä. Kantelun välittömänä kohteena olevalle olisi hallintolain 34 §:n mukaisesti varattava tilaisuus tulla kantelun johdosta kuulluksi, jos on syytä olettaa, että asia saattaa johtaa tämän arvostelemiseen. Kuulemisen laajuus olisi ratkaistava tapauskohtaisesti ottaen huomioon kohteen oikeusturva ja kantelun johdosta mahdollisesti annettavan hallinnollisen ohjauksen sisältö” (HE 50/2013 s.25–26).

Korostan, että oikeus tulla kuulluksi kuuluu perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan hyvän hallinnon takeisiin. On myös selvää, että se kuuluu hallintolain 53 b §:n mukaan säännöksessä tarkoitettuihin hallintokantelua käsiteltäessä noudatettaviin hyvän hallinnon perusteisiin.

Myös tapahtuma-aikaan voimassa olleessa Poliisihallituksen ohjeessa ”Sisäinen laillisuusvalvonta poliisissa” (POL-2019-16223) todettiin, että mikäli asiassa ilmenee aiheita virkamiehen menettelyn arvostelemiseen, on tälle aina varattava tilaisuus antaa asiassa selvitys. Samoin todetaan nykyisin voimassa olevassa sisäistä laillisuusvalvontaa koskevassa ohjeessa POL-2023-148671.

Poliisilakimiehen tekemissä kanteluratkaisuissa on arvosteltu komisarion ja rikoskomisarion päätöksiä. Se, että komisario ei ollut kantelun käsittelyn aikaan Hämeen poliisilaitoksen palveluksessa tai se, että poliisilakimies arvioi, ettei kuulemisilla olisi saatu asioiden ratkaisun kannalta relevanttia uutta selvitystä asioihin, eivät ole oikeudellisesti hyväksyttäviä perusteita kuulematta jättämiselle.

Komisariolle ja rikoskomisariolle olisikin tullut varata tilaisuus lausua mielipiteensä asiassa ennen heidän tekemiään päätöksiä koskeneiden kanteluasioiden ratkaisua. Saatan käsitykseni poliisilakimiehen tietoon ja kiinnitän vastaisen varalle hänen huomiotaan kuulemisvelvoitteen noudattamiseen.

Katson, ettei poliisilakimies muilta osin ole menetellyt tavalla, joka antaisi minulle aiheita toimenpiteisiin. Pidän hänen kannanottojaan tutkinnan päätöksistä sinänsä asianmukaisesti perusteltuina.

3.6 Muuta

Kantelija pyysi oikeusasiamiehen näkemystä epäselvinä pitämiinsä kysymyksiin metsästysasetuksen ja eläinten hyvinvoinnista annetun lain tulkinnasta.

Totean, että oikeusasiamiehen tehtäviin ei kuulu ottaa kantaa kantelijoiden esittämiin yleisiin laintulkintakysymyksiin.

4 TOIMENPITEET

Saatan komisarion ja rikoskomisarion tietoon kohdassa 3.2 esittämäni käsitykset asian selvittämisestä sekä poliisin ja syyttäjän esitutkintayhteistyöstä.

Saatan poliisilakimiehen tietoon edellä kohdassa 3.5 esittämäni käsityksen ja kiinnitän vastaisen varalle hänen huomiotaan kuulemisvelvoitteen noudattamiseen hallintokantelumenettelyssä.

Lähetän tämän päätökseni kohdassa 3.2 toteamani johdosta tiedoksi rikosylikomisario B:lle ja tapahtuma-aikaan poliisipäällikkönä toimineelle henkilölle.

Ilmoitan päätöksestäni Poliisihallitukselle sekä Hämeen poliisilaitokselle ja pyydän poliisilaitosta ilmoittamaan ratkaisustani muille asiassa selvityksiä antaneille.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella kantelu ei ole johtanut enempiin toimenpiteisiin.